

MIDVINTERLÄSNING

Mellanskikt eller medelklass

Redaktionen säger att den vill ha en extralång (»och gärna själv-ironisk, sånt går alltid hem») betraktelse till VBs julläsning. Då blir det till att välja ett stort ämne. Jag tror jag tar mellanskikten.

Jag har aldrig träffat på begreppet mellanskikt hos Marx och Engels. Naturligtvis finns det nånans hos dem, men frågan är vilken tysk term de använde. Skulle nog vilja ta reda på det, men blotta tyngden hos de 42 tjocka banden i *Marx-Engels Werke* överst på bokhyllan får mej att avstå. Tyvärr har jag aldrig haft råd med registerbanden.

***

Fast jag minns inte heller termen från det tidiga sextitalets föreläsningar. Då var det ännu bara tal om medelklass och socialgrupp 2. Det var knepiga begrepp som inte blev klarare av sociologernas utläggningar.

Men så skulle vi i statistiken lära oss vad ett fyrfältsdiagram är. Föreläsaren exemplifierade med Harry Martinsons indelning av medelklassen efter variablerna bildning och piano: medelklass med bildning och piano, medelklass med bildning utan piano, medelklass utan bildning med piano samt medelklass utan såväl bildning som piano. Med ens klarade innebörden av de båda begreppen medelklass och fyrfältsdiagram.

Rolf Nilson (vpk) alluderade nyligen på Martinsons indelning i en reservation till kommunstyrelsen när borgarna ville dra in Linerofilialen. Han menade att fullmäktigeborgarna med både bildning och piano (läs Per-Håkan Ohlsson & Co) blivit överkörda av sina mer robusta och framför allt långt mer talrika kolleger.

Jag visade reservationen för en borgare jag känner. Han skrattade artigt men osäkert, vilket fick mej att tvivla på hans litterära bildning. (Men jag har sett hans piano!)

***

Nu kommer jag på vad Marx och Engels måste ha använt för term. *Zwischenlager*, naturligtvis.

Mellanskiktens medlemmar är ofta svårbestämbara. Har man en vag känsla av att nån tillhör mellanskikten, kan man alltså säga att han är så där lite *zwischen*.

***

För tretti år sen fanns i Lund ungefär lika många anställda i »industri och hantverk» som i »förvaltning och offentlig service». En generation senare är ue senare tre

gångar så många, och gapet ökar i rask takt.

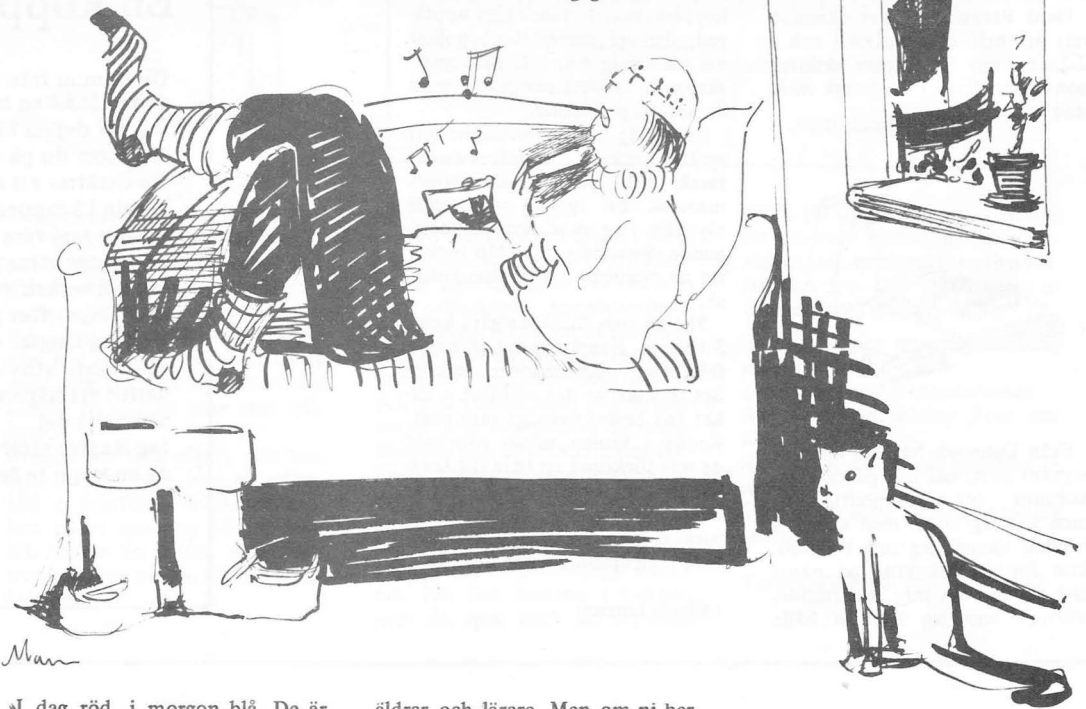
I denna snabba förändring ser man den materiella orsaken till den väldiga utbredningen i Lund av såväl termen som företeelsen mellanskikt. Den förklarar också varför den genomsnittlige mellanskiktaren är rätt ung. En traditionell samhällsvetare skulle tala om en lokal ansvällning av yngre, bildad medelklass.

Med denna ansvällning har följt en rad intressanta bifenomnen, t ex VPK Lund.

***

Men det var inte detta jag skulle tala om. Utan om att jag älskar dessa mellanskikt och deras friska ombytthet. Plötsligt blommar hela stan i violett. Plötsligt har alla mellanskiktstjejer blivit vegetarianer och spelar flöjt. Plötsligt ska alla hålla mjölk i kaffet.

»De är ombytliga i politiken också», grymtade en partiveteran när mellanskikten i början av sjuttitalet fått upp ögonen för VPK.

»I dag röd, i morgon blå. De är av tivelaktigt värde för partiet. Hellre mindre men bättre.» (Det sista är en boktitel av Lenin. Partiveteraner citerar Lenin utan att ange källa.)

Han hade glömt, eller förträngt, att de hederliga arbetare som partiet bestod av under glansåren kring 1945 visat sej vara de verkligt ombytliga. Från ett val till ett annat halverades kommunisternas röstetal, för att i nästa

val halveras en gång till. Och det bara för att Sovjetunionen gett »broderlig hjälp» åt ett land i Östeuropa.

***

Mellanskikten klarar av sånt mycket bättre. De är ofta, genom sin (ut)bildning och samhällsposition, överdängare på att rationalisera, dvs (bort)förklara saker.

Ta detta med Waldorf. När den lundensiske mellanskiktarens barn närmar sej skolåldern, inser han/hon ofta att det känsliga och i regel konstnärligt begåvade barnet riskerar att fara illa i den vanliga, rustika grundskolan. I stället hägrar den gamla byskolan i Hardeberga, där en tysk självavandringsspekt huserar. Kommer barnet in där lämnar föräldern vanligen det ordinarie politiska livet för att i stället köra skolskjuts, ordna basarer, fixa utställningar, trycka på anslagsbeviljande skolpolitiker osv.

Det är klart att ungen utvecklas och trivs, omgiven av sociala likar och med helengagerade för-

kraft hos de mottagligaste bland *zwischen*-folket. Tidens tecken tyder i stället på att de socialdemokratiska aktierna stiger.

Där kommer de att känna sej hemma. Skalar ni t ex från socialdemokraternas kommunfullmäktige bort gruppen av bastanta medelålders herrar som kommit upp den fackliga vägen och ofta sen 20-30 år har sin försörjning genom Rörelsen, hittar ni idel mellanskikt. Och SAPs stadsdelsmöten är lika präglade av mellanskikten och deras små bekymmer som nånsin VPKs.

Denna klassidentitet utgör den säkraste grunden för ett framtida fruktbart samarbete mellan de båda arbetarpartierna i Lund.

***

Det är klart att samhället rent objektiskt klarar sej fint utan studie-sekreterare, utredningsassistenter, organisationspsykologer och liknande. Men medge att Lund skulle vara bra mycket torftigare och tråkigare utan mellanskikten. Jag älskar dem.

Fast det är klart att VPK börjat förlora något av sin attraktions-

Två Månadens Bok

Höstens bokflod har varit lika översvämmande som vanligt. Midvinteruskottet har därför bett några litteraturproffs att plocka ut några av de nya böckerna, som de fastnat för. Om böckerna inte redan finns på biblioteket så beställ dem eller köp dem på...

Bland Månadens-Bok författarna denna höst finns Gerd Brantenberg och Herdis Møllehave. Två kvinnliga författare som skriver om kvinnor med feministiska ambitioner. Båda är välkända i Sverige (inga djärva satsningar här alltså) och har nått många läsare med sina tidigare böcker. Under några månader 1978 var Gerd Brantenbergs »Egalias döttrar» och Herdis Møllehaves »Le» = Böckerna.

»Lene»

Det var också två publikvänliga romaner. Pedagogiska, klara och lättlästa eftersom de handlade om en enda sak, ungefär som den moderna ungdomsromanen. Och Herdis Møllehave har fortsatt denna linje. Hon skriver i år om Les väninna Lene (romanen heter också Lene), vilken förmodligen skall vara någon sorts motpol till den självdestruktiva Le.

Gerd Brantenberg har däremot valt ett helt nytt skrivsätt och i »Sången om S:t Croix» skildrar hon kvinnolivet i en norsk småstad.

med om det mesta. Men ändå inger mig romanen oluskänslor. Denna Lene som talar och talar, sida upp och sida ner, kommer så småningom att te sig fullkomligt monstruös. Hon talar nämligen, hon lever inte.

»Sången om S:t Croix»

I Møllehaves »Lene» är det ingen levd frigjordhet eller verklighet som skildras utan en predikande. Gerd Brantenbergs »Sången om S:t Croix» förmedlar däremot en stark känsla av verklighetens dofter och komplicerade sammanhang. Något som naturligtvis gör romanen mindre entydig också. »Sången om S:t Croix» är ett porträtt av en norsk småstad ur flick- och kvinnoperspektiv. Det innehåller mycket självbiografiskt material, men när ändå långt utöver det enbart personliga. Vi får följa en flickskoleklass från deras första till deras sjunde och sista år tillsammans. På denna barnens nivå finns en skenbar jämlikhet, men den lilla stadens stränga hierarki slår gång på gång igenom i lekarna och det blir allt starkare vad åren lider.

Gerd Brantenberg förmår verkligen skildra flickskapets drömmar, glädjeämnen och besvikelser. Man känner igen de vanliga boll- och hopplekarna, de vansinniga upptågerna, där spionerandet på pojkar var en viktig del, och de ångestskapande stölderna av gottepengar i mammas portmônä.

En viktig roll i sammanhanget spelar också huvudpersonens familj och framför allt hennes mamma. En lycklig men ändå olycklig ung mor, vars livsbejakande väsen hela tiden blir beskurat av mannen – som hon älskar så.

Skolan som flickorna går i heter S:t Croix. Kanske är det ett namn från Gerd Brantenberg verklighet, kanske är det påhittat. I vilket fall är det ovanligt välfunnet. Redan i skolan tränas nämligen de små flickorna att bära sitt kors. Sången om Det heliga Korset är också en bra titel på en roman som så fint visar både kvinnlighetens glädjeämnen och lidande.

Lisbeth Larsson

SVERIGE SVERIGE FOSTERLAND

Jag hatar dej inte
men när jag ser det amerikanska flinet
på mina barns läppar
när jag ser stiletter växa
ur deras händer
när dom gamlas ögon är rädda
när skriket är vanligare än skrattet
har jag svårt att älska

Du kan ge mej lugnade
du kan ge mej sömntabletter
du kan ge mej 8 apparater
för mina 5 sinnen.
Jag vill inte ha dom.
Jag vill inte ta dom.
Jag har tänkt resa mej.
Res mej ur tystnaden.
Res mej ur ensamheten
för någon slags framtid

En kopp te

Du kom in från kylan
och ville ha en kopp te.
Jag gav dej en kopp te.
Nu ligger du på min säng.
Du berättar att du har
heroin i kroppen.
Du ber mej vara »lite personlig»
eller ringa efter polisen.
Jag vill varken vara »lite personlig»
eller ringa efter polisen.
Men jag längtar efter den dag
då du inte utnyttjar mej
därför att någon annan
utnyttjat dej.
Jag längtar efter den dag
då en kopp te är en kopp te.

Lolo Wannberger

Från Danmark har det kommit mycket gott, när det gäller kvinnokamp och kvinnolitteratur, men när jag sitter med »Lene» i handen känner jag mig tveksam. Inte för att åsikterna på något sätt skulle vara mig främmande, tvärtom kan jag tveklöst hålla

Om ängslans boningar i vintermörkret

Det finns böcker som handlar om svåra saker, om mänskligt förtryck och förnedring, utan att för den skull lämna läsaren i betryck och pessimism. Tvärtom kan de inge förtröstan och hopp om förändring trots allt. När vi insett hur stängda vi ofta är gentemot livet och de människor vi möter, hur få av våra väldiga tillgångar vi använder – då kanske vi kan börja leva annorlunda. Vi kommer att ha glädje av det själva och andra människor kommer också att överleva lättare i vår närhet.

»Ängslans boningar»

Per Gunnar Evanders »Ängslans boningar» är en sådan bok. Trots att människorna i skildringen famlar valhänt efter varandra, trots ensamhet, ängslan och undergång andas hela skildringen en stark ömhet inför människorna, ja vissa partier är genomlysta av kärlek. För vad skulle annars få en vanlig svensk man i sin bästa ålder att lämna allt för att hos en gammal ungdomskamrat, som han inte sett på elva år, stanna på obestämd tid under förevändning att leta efter en läcka på en vattenledning. Henry är orolig och osäker och dricker alldeles för mycket. Evander ger honom uppmärksamhet, bryr sig helt enkelt om honom, och Henry kan dö lättare än han annars skulle ha gjort. Han försvinner, precis som författaren Valdemar Forsman gjorde i sjukhusparken en gång. Han förintades och blev ett med luften. »Detta var, menade Forsman, fullt möjligt för en människa som i hela sitt liv blivit åthutad och nertrampad. När man skrämts från vettet tillräckligt många gånger så utplånades man och uppfattades inte längre av det mänskliga ögat.»

»I våra tomma rum»

Människor försvinner runtomkring oss, den ena efter den andra. På vilket sätt är vi delaktiga i att människor inte vill leva längre? Människor nära oss, i vårt eget land, kanske i vår egen omgivning. »Ingen dör alldeles frisk om det inte finns en skyldig. Massor av friska dör varje dag, överallt. Det finns massor med skyldiga. Somliga vet att de dödar, andra fattar det inte.» Så skriver Eva Dahlbeck i romanen »I våra tomma rum». Det är en bok om förtryck, om hur vi aningslöst och destruktivt inte tillåter varandra att komma fram som de personer vi innerst inne är, att vi i stället stoppar in varandra i ofruktsamma fack, där vi kanske kan prestera, intellektualisera, analysera, men där vi förstelnar och förlorar förmågan till kärlek, som är det allra viktigaste.

AnnaKarin i Eva Dahlbecks bok har denna förmåga, men hon är inte stark nog att överleva. Det finns många svaga människor i boken. Till Elge, en svag man, säger hon: »Man försöker bli nån som har en chans att leva, i den värld man ser. Och så märker man kanske en dag att man inte alls lever.»

Tvånget att vara någon, som hon inte är, att passa in i mönstret, blir outhärdligt för AnnaKarin, hon ställer inte upp på det. Men inte heller de andra, som överlever, härdar ut. De förhårdar sig i stället.

Julefrid med tända tindrande . . .

Julefrid med tända tindrande juleljus
fred på jorden och Kalle Anka krigar i TV
fred på jorden vill vi ha
fred vill väl alla ha
och så betalar vi 16 miljarder till krigsmakten
Om bara folk kunde lära sig att leva i fred
och så exporterar vi svenska vapen
Vill du fred så rusta för krig,
säger världens krigsmakt
och rustar för 4 miljoner i minuten

Visst, fred på jorden
här får du fort tanks och soldater
var nu bara tyst och lek
i TV kan du se hur man mördar
Det ska krökas i tid som krokigt ska bli
här får du ett gevär, ja, ett i trä
de riktiga kanonerna hör vi inte här
de når oss inte de multrar bara i TV
ibland på lek ibland på allvar
det blir spänning av det

Så enkelt vill man göra det för oss!
Men vi ska svara dom:
Dra åt krigsmaktens svängrem Till nedrustning drar vi
så närmar vi oss freden Freden som sticker en blomma i
gevärspipan
Men freden är inte blott icke-krig
Fred är en sandlåda att kunna gå till
saft och bullar i skogen
fred är mat för dagen en säng att sova i
tak över huvudet skola böcker kunskap arbete
fred är frisk luft friskt vatten en jord som går att odla
en värld som inte förgiftas Fred är stopp för rovdrift
på människor och naturen
fred är rättvis fördelning fred är gemenskap och solidaritet

Så: freden är i många gestalter
Framtiden kan inte vara utan en enda av dem
Och inte du heller
Framtiden i fred blir inte utan dig . . .

Karin Lentz

»Störst bland dem»

Att i stället lyssna till det bästa i oss själva, att använda vår förmåga till kärlek, det är ett råd som den 55-åriga konsthistorikern Peter Havig får av sin hustru, som lämnat honom, lämnat honom i kris och uppgörelse med sitt liv och med Hieronymus Boschs målningar som illustration till hopplosheten och ondskan i människolivet. Boken heter »Störst bland dem» och är en debut av den norske litteraturkritikern Carl Fredrik Engelstad. Havig har kommit till korta i alla sina mänskliga relationer. När han kommer i kontakt med sin egen kraft till att älska

andra får han mod att leva vidare. En vän visar honom på Kristusgestalten och sambandet mellan kärlek och tro. Och några rader av Robert Frost letar sig in:

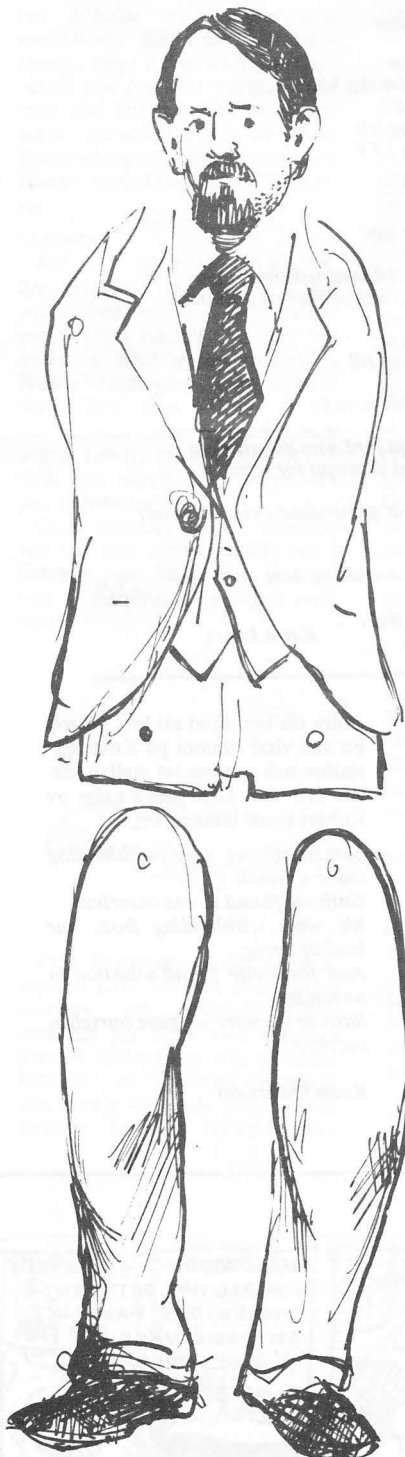
Something we were withholding
made us weak
Until we found it was ourselves
We were withholding from our
land of living,
And forthwith found salvation in
surrender.
Such as we were we gave ourselves
outright. . .

Karin Oscarsson

PRISTÄVLING!

Kommunalråd som sprattlar

I vår serie »Kommunalråd som sprattlar» har turen nu kommit till Lennart Ryde.

Lennart är en liten, men naggande blå, moderat med ett förflutet på Universitetet. Eftersom hans begåvning och styrka förmodligen låg på ett annat plan slog han sig på moderat politik.

Ett elakt rykte säger att orsaken till att Lennart inte fick bli riksdagsman var att lundamoderaterna ännu hellre ville bli av med Rune Ryden (ett nog så grannliga val sätt.anm.).

Lennart Rydes specialite är fastighetsförvaltning, även om många nog hellre skulle vilja kalla det för vältning.

Många trådar löper till det moderata kommunalrådet. Många är de intressenter som drar i snöret till Lennart när de vill pressa igenom något beslut.

Och nu, kära läsare, kommer vi till vår tävling.

Gör färdigt sprattelgubben härintill. Färlägg honom och häng upp honom på väggen.

När du sedan sitter i din koja och rycker i snöret till sprattelgubben fundera då på vem det egentligen är som får det moderata kommunalrådet att sprattla.

Skicka in dina tankar, långa eller korta, dikt eller prosa. . . till Veckobladet.

Vi kommer att publicera de bästa och tryckbara förslagen. Några bokpriser skall nog vår ekonomi orka med.

Lycka till och senast den 15 januari vill vi ha dina förslag.

Det är ju många som tycker om knåp och knep och lek med siffror. Här är en liten trevlig nöt som säkert kan fördriva den värsta tristessen under mellandagarna.

Det är väl känt att man kan bilda kvadraten på ett heltal som summan av två andra kvadrater. T.ex. gäller att $3^2 + 4^2 = 5^2$. Men det är svårare att göra detsamma när exponenten är ett heltal som är större än två. Abstrakt uttryckt: Försök att hitta en lösning i positiva heltal till $a^n + b^n = c^n$ där n är ett heltal större än 2. Eller, om du inte tror att du kan hitta en sådan lösning, så kan du istället försöka bevisa att det inte finns några.

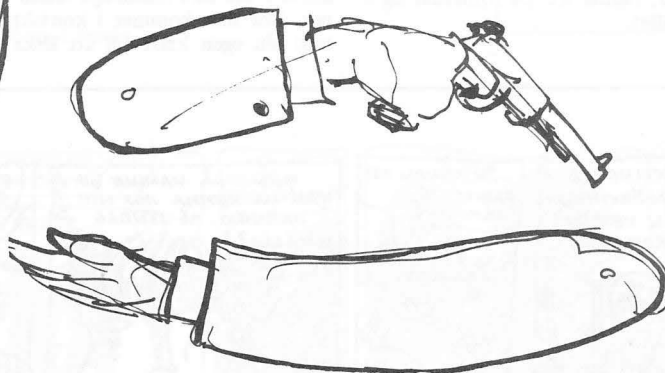
I vilket fall är du välkommen med ditt svar till VB senast vid Trettonhelgen. Först öppnade korrekta lösning kommer att belönas, i första hand med den ovanskliga äran, men också 25:-. Problemet såväl som penningbelöningen har välvilligt ställts till VB:s förfogande av en mecenat som av för red. oklara skäl sagt sig vilja vara anonym.

Lycka till!

Från sign. »Ordning och reda» har vi fått en begäran om hjälp från VB:s läsekrets. Det gäller ett utdrag ur diskussionsprotokollet från Lunds kommunfullmäktige och vi citerar: . . . denna stadsplan och agerandet i byggnadsnämnden. Vad jag säger i nästa mening är därför helt enkelt inte sant. Vad jag uttalade i föregående mening är däremot helt korrekt, det vill jag understryka för den ärade församlingen. Den nya ekonomiska verksamhetsplanen. . . »

Frågan är nu, oberoende av politiska ställningstagande, hur är det med det logiska sanningsvärdet i de båda meningarna? Kan någon av dem vara sann eller kan vi beslå talaren med en lögn?

Ansvariga för MIDVINTERLÄSNINGEN har varit Lars Borgström och Tina Thunander. Tecknare: Lars-Göran Mann och Knitte Stenlund